

Titulació	Tipus	Curs
2500241 Arqueologia	OT	3
2500241 Arqueologia	OT	4
2500501 Història	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Cristina Rihuete Herrada

Correu electrònic: cristina.rihuete@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No en té de prerequisits.

Objectius

Els objectius generals de l'assignatura son:

- (1) analitzar els biaxos androcentrics de la teoria i de la practica arqueologiques, aixi com dels relats de les societats que estudia
- (2) conèixer les alternatives proposades des de la critica feminista,
- (3) aprofundir en la diversitat de l'experiencia humana des d'una perspectiva de genere
- (4) mostrar el vessant interdisciplinari dels estudis arqueologics amb perspectiva de genere amb casos practics
- (5) aprofundir en les noves metodologies i tecniques d'analisi a l'abast de l'arqueologia amb casos practics

Competències

- Arqueologia
- Contextualitzar els conceptes de la teoria arqueològica i el seu origen, i distingir els principals debats epistemològics i metodològics en les ciències socials.
 - Contextualitzar i analitzar processos històrics.
 - Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
 - Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en

llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.

- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Història

- Contextualitzar els processos històrics i analitzar-los des d'una perspectiva crítica
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
2. Avaluar críticament les fonts i els models teòrics.
3. Conèixer els debats arqueològics principals entorn de la prehistòria.
4. Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants per a la pràctica professional.
5. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
6. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics.
7. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
8. Identificar els mètodes propis de l'arqueologia i la seva relació amb l'anàlisi històrica.
9. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets.
10. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
11. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
12. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica i comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit, a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
13. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.

Continguts

El programa desenvolupa tres grans blocs temàtics articulats en set temes.

Blocs temàtics

El primer, de caire introductor, exposa els fonaments de la concepció de les dones a la societat occidental, la trajectoria i pluralitat del feminisme i el seu impacte en les ciències socials i els estudis històrics.

El segon aprofundeix en conceptes clau de la critica feminista com ara sexisme, androcentrisme, genere, patriarcat, familia, sexualitat, etica de la cura i treball, aplicats a la recerca i els relats arqueològics.

El tercer bloc analitza diferents temes claus de l'arqueologia amb perspectiva de genere, comencant per les primeres alternatives als models androcentrics sobre els orígens de la humanitat i la divisió sexual del treball. Aquesta secció inclou nombrosos casos pràctics de diferents continents i cronologies que abasten els àmbits de les pràctiques funeràries, l'anàlisi espacial dels assentaments, la interpretació de les restes materials en clau social i econòmica, el simbolisme de les representacions figuratives o les noves tècniques de l'arqueologia bio-molecular (anàlisi de paleodietes, historials de residència, filiació i parentiu).

Temari

1. Trajectòria dels feminismes i impacte en els estudis històrics amb perspectiva de genere
2. Androcentrisme
3. Sexe i genere
4. Arqueologia de les dones, del genere, feminista i queer (cuir)
5. Crítiques i alternatives metodològiques a l'androcentrisme i els estereotips de genere en arqueologia
6. Societats patriarcal, matrístes i ginecèntriques
7. Cos, parentiu i filiació: paleogenètica i historials de residència

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Teoria	40	1,6	2, 3, 8, 11
Tipus: Supervisades			
Tutorització, treballs, anàlisi i debat	20	0,8	2, 3, 4, 5, 7, 9, 11, 12
Tipus: Autònomes			
Preparació de proves; resolució de qüestionaris i treballs	30	1,2	1, 5, 9, 10, 11, 13

Activitats dirigides

Classes teòriques amb suport TIC.

Sessions de treball i debat en grup. Valoració i discussió col·lectiva de material textual o audiovisual. Presentacions individuals i/o col·lectives i ronda de valoracions.

Activitats supervisades

Sessions concertades per resoldre dubtes sobre el desenvolupament de l'assignatura. Assessorament individual o en grups reduïts sobre continguts específics del temari.

Assessorament en grups reduïts per l'elaboració de presentacions i d'exercicis pautats d'aprenentatge.

Activitat autònoma

Estudi personal. Lectura de textos. Recerca d'informació bibliogràfica. Redacció de treballs. Preparació de presentacions, comentaris orals i debats.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/modul.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Participació activa a les sessions d'exposició, anàlisi i debat	15%	10	0,4	2, 3, 5, 9, 10, 12, 13
Proves escrites	85%	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

Tipologia de proves d'avaluació

Proves escrites. Treballs. Presentacions orals. Participació en debats.

Moduls d'avaluació

Es portarà a terme una avaluació continuada a totes les activitats desenvolupades a l'assignatura. El sistema d'avaluació s'organitza en 3 moduls. Cadascun tindrà assignat un pes específic en la qualificació final:

1. Les activitats dirigides s'avaluaran mitjançant el modul de proves escrites.
2. Les activitats supervisades s'avaluaran mitjançant el modul de presentacions i debats a l'aula.
3. Les activitats autònomes s'avaluaran mitjançant el modul de treballs.

Calendari d'avaluació

A l'inici de curs i en el moment de realització/lliurament de cada activitat avaluable, l'alumnat serà informat (a l'aula i via Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fóruns, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Moodle, Teams, etc.

Requisits per superar l'assignatura

- Presentació dels moduls d'avaluació en els terminis establerts.
- La puntuació mitjana dels moduls d'avaluació ha de ser de 5 o més en una escala de 10.
- Quan no es presenti o lliuri un o més dels moduls d'avaluació en els terminis establerts la qualificació serà "no avaluable".
- Tota irregularitat comesa durant la realització d'una prova (còpia, plagi) implicarà una nota de zero en l'apartat concret d'avaluació.

Reavaluació

Es podrà presentar a la reavaluació qui hagi realitzat els moduls d'avaluació en els terminis establerts.

Consistira en una prova escrita sobre el conjunt del temari. Aquesta prova tindrà lloc en les dates oficials establertes per la Facultat. La nota màxima que es podrà obtenir en la reavaluació és 5,0 (Aprovat).

Bibliografia

[en negreta, obres de lectura recomanada]

(1) INVESTIGACIÓ DE LES DONES: conceptes i aportacions de teoria i epistemologia feminista

Arruza, Cinzia; Bhattacharya, Tithi; Fraser, Nancy (2019), ***Manifiesto de un feminismo para el 99%***. Herder, Barcelona.

Azpiazu, Jokin (2017), *Masculinidades y feminismo*. Virus, Barcelona.

Beauvoir, Simone (1999 [1949]), *El segundo sexo*. Cátedra, Madrid.

bell hooks (2017 [2000]), ***El feminismo es para todo el mundo***. Traficantes de Sueños, Madrid.
<https://traficantes.net/libros/el-feminismo-es-para-todo-el-mundo>

Braidotti, Rosi (2004), *Feminismo, diferencia sexual y subjetividad nómada*. Gedisa, Barcelona [veure capítols 4 i 6 com a bibliografia rellevant del tema 3].

Braidotti, Rosi (2022), *Feminismo posthumano*. Gedisa, Barcelona

Butler, Judith (1990), *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge, London [traducció al castellà en Paidós, Barcelona, 2001, *El género en disputa. Feminismo y la subversión de la identidad*]

Butler, Judith (2004), *Undoing Gender*. Routledge, New York [traducció al castellà en Paidós, Barcelona, 2004, *Deshacer el género*].

Despenes, Virginie (2018), *Teoría King Kong*. Literatura Random House, Barcelona.

Fausto-Sterling, Anne (2000), *Sexing the Body. Gender politics and the construction of sexuality*. Basic Books, New York [traducció al castellà en Melusina, Sta. Cruz de Tenerife, 2006, *Cuerpos sexuados. La política de género y la construcción de la sexualidad*].

Faye, Shon (2021), ***Trans. Un alegato por un mundo más justo y más libre***. Blackie Books, Barcelona.

Federici, Silvia (2018), *Revolución en punto cero. Trabajo doméstico, reproducción y luchas feministas*. Col. Mapas, Traficantes de Sueños, Madrid. <https://www.traficantes.net/libros/revoluci%C3%B3n-en-punto-cero>

Firestone, Sulamith (1973), *The Dialectic of sex*. Johnathan-Cape, London [traducció al castellà en Kairós, Barcelona, 1976, *La dialéctica del sexo*]

Galindo, María (2021), ***Feminismo Bastardo***. 2ª edició, Mujeres Creando, La Paz.

El Hachmi, Najat (2019), *Siempre han hablado por nosotras. Feminismo e identidad. Un manifiesto valiente y necesario*. Col. Destino preferentes, Ed. Planeta, Barcelona.

Haraway, Donna (1995), *Ciencia, cyborgs y mujeres*. Cátedra, Col. Feminismos. Madrid. [original de 1991 *Simians, Cyborgs and Women*];
https://monoskop.org/images/f/f3/Haraway_Donna_J_Simians_Cyborgs_and_Women_The_Reinvention_of_Natur

]

Herd, Gilbert (ed.) (1994), *Third Sex, Third Gender: Beyond Sexual Dimorphism in Culture and History*. Zone Books, New York.

Irigaray, Luce (1992), *J'aime à toi. Esquisse d'une félicité dans l'Histoire*. Bernard Grasset, París [traducción al castellano en Icaria, Barcelona, 1994, *Amo a tí: bosquejo de una felicidad en la historia*].

Jónasdóttir, Anna G. (2011), "¿Qué clase de poder es "el poder del amor"?", *Sociológica*, 26(74): 247-273.

Martín, María (2019), *Ni por favor ni por favora. Como hablar con lenguaje inclusivo sin que se note (demasiado)*. Libros de la Catarata, Madrid.

Meana Suárez, Teresa (2002), *Porque las palabras no se las lleva el viento... Por un uso no sexista de la lengua*. Ajuntament de Quart de Poblet. Descargas en https://www.observatoriodelainfancia.es/oia/esp/documentos_ficha.aspx?id=1089

Moreno, Amparo (1986), *El arquetipo viril protagonista de la historia. Ejercicios de lectura no androcéntrica*. La Sal, Barcelona. <http://www.amparomorenosarda.es/es/arquetipo-viril>,

Pateman, Carole (1988), *The Sexual Contract*. Polity Press, Cambridge [traducción al castellano en Anthropos, Barcelona, 1975, *El contrato sexual*]

Rich, Adrienne (1980), "Compulsory heterosexuality and Lesbian Existence", *Signs*, 5-4: 631-660.

Varela, Nuria (2013), *Feminismo para principiantes*. Novoprint, Barcelona.

Vergès, Françoise (2022), *Un feminismo descolonial*. Traficantes de Sueños, Madrid. Disponible en <https://traficantes.net/libros/un-feminismo-descolonial>

Wollstonecraft, Mary (1792, 2005), *Vindicación de los derechos de la mujer*. Istmo, Col. Fundamentos, Madrid.

(2) ARQUEOLOGIA DE LES DONES, DE GÈNERE, FEMINISTA I QUEER. PROPOSTES TEÒRIQUES, MÈTODES I APLICACIONS

AAVV, (2006), *Les dones en la Prehistòria*. Museu de Prehistòria de València, Diputació de València.

Adovasio, James; Soffer, Olga; Page, Jake (2007), *The Invisible Sex. Uncovering the true roles of Women in Prehistory*. Left Coast Press, Walnut Creek, California [traducción al castellano en Lumen, Barcelona, 2008, *El sexo invisible: el verdadero rol de las mujeres en la prehistoria*].

Ainsworth, Claire (2015), "Sex redefined", *Nature*, 518: 288-291; <https://doi.org/10.1038/518288a>

Arnold, Bettina y Wicker, Nancy L. (eds.) (2001), *Gender and the Archaeology of Death*. Altamira Press, Walnut Creek.

Barber, Elizabeth Wayland (1994), *Women's work. The first 20.000 years. Women, cloth, and society in Early Times*. W.W. Norton & Company, Nova York.

Berrocal, Mª Carmen (2009), "Feminismo, teoría y práctica de una arqueología científica", *Trabajos de Prehistoria*, 66 (2), pàgs. 25-43.

Bertelsen, Reidar; Lillehammer, Arvid; Naess, Jenny-Rita (eds.) (1987 [1979]), *Were They All Men?. An Examination of Sex Roles in Prehistoric Society*, AmS-Varia, Museo Arqueológico de Satavanger, Satavanger.

Bolger, Diane (ed.) (2013), *A Companion to Gender Prehistory*. Col. Blackwell Companions to Anthropology, Wiley-Blackwell

Brück, Joanna (2021), "Ancient DNA, kinship and relational identities in Bronze Age Britain", *Antiquity*, 95 (379): 228-237; <https://doi.org/10.15184/aqy.2020.216>

Cintas Peña, Marta (2020), *La desigualdad de género en la prehistòria ibèrica. Una aproximació multi-variable*. BAR International Series 2990, Oxford [tesis doctoral original de 2018 disponible en <https://idus.us.es/handle/11441/77665>]

Cintas-Peña, Marta, Garrido Pena, Rafarl, Herrero-Corral, Ana M.; Flores, R.; Waterman, Anna J.; Díaz-Zorita, Marta; Díaz del Río, Pedro; Peate, David W. (2023), "Isotopic Evidence for Mobility in the Copper and Bronze Age Cemetery of Humanejos (Parla, Madrid): a Diachronic Approach Using Biological and Archaeological Variables", *Journal of Archaeological Method & Theory*, <https://doi.org/10.1007/s10816-023-09633-6>

Colomer, Eulàlia; González, Paloma; Montón, Sandra; Picazo, Marina (comp.) (1999), *Arqueología y teoría feminista. Estudios sobre mujeres y cultura material en arqueología*. Icaria-Antrazyt, Barcelona.

Coltofean-Arizancu, Laura; Gaydarska, Bisserka; Matić, Uroš (2021), *Gender stereotypes in archaeology. A short reflection in image and text*. Sidestonepress, descàrrega gratuïta en línia <https://www.sidestone.com/books/gender-stereotypes-in-archaeology>

Conkey, Margaret W. i Spector, Janet F. (1984), "Archaeology and the Study of gender", *Advances in Archaeological Method and Theory*, 7, pàgs. 1-38.

Coto, Maria; Delgado, Lara; López, Lourdes, Martín, Jesús; Pastor, Ana; Ruiz, Apen; Yubero, María (2020), *Informe sobre el acoso sexual en arqueología (España)*. Barcelona, Granada y Madrid. DOI: 10.5281/zenodo.3662763. <https://zenodo.org/record/3662763#.YMCuZ27tZ0s>

Crown, Patricia L. (ed.) (2000), *Women and Men in the Prehispanic Southwest. Labor, power and prestige*. School of American Research Press, Santa Fe.

Davis-Kimball, Jeannine (2002), *Warrior women. An archaeologist's search for history's hidden heroins*. Warner Books, New York.

Díaz-Andreu, Margarita i Sørensen, Mary Louise Stig (1998), *Excavating Women. A History of Women in European Archaeology*. Routledge, London.

Dowson, Thomas A. (1998), "Homosexualitat, teoria queer i arqueologia", *Cota Zero*, 14, pàgs. 81-87.

Escoriza, Trinidad (2006), "Mujeres, vida social y violencia. Política e ideología en el arte rupestre levantino", *Cypsela*, 16, pàgs. 19-36.

Escoriza, Trinidad; González, Andrea; Castro, Pedro (2015), "Representaciones figurativas, mujeres y arqueología", *Menga*, 6, pàgs. 17-32.

Esparza, Ángel; Palomo-Díez, Sara; Velasco-Vázquez, Javier; Delibes, Germán; Arroyo-Pardo, Eduardo; Salazar García, Domingo (2017), "Familial kinship? Palaeogenetic and isotopic evidence from a triple burial of the Cogotas archaeological culture (Bronze Age, Iberian Peninsula)", *Oxford Journal of Archaeology*, 36(3), pàgs. 223-242.

Filipek, Kori Lea; Roberts, Charlotte A.; Montgomery, Janet; Gowland, Rebecca L. ; Moore, Joanna; Tucker, Katie; Evans, Jane A. (2022), *Creating communities of care: Sex estimation and mobility histories of adolescents buried in the cemetery of St. Mary Magdalen leprosarium (Winchester, England)*", *American Journal of Biological Anthropology*, 178(1), pàgs. 108-123; <https://doi.org/10.1002/ajpa.24498>

Garofalo, Evan M. y Garvin, Heather M. (2020), "The confusion between biological sex and gender and potential implications of misinterpretations", en Kiales, Alexandra R. (ed.), *Sex estimation of the human skeleton: history, methods and emerging techniques biological sex*, Academic Press, Londres, <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-815767-1.00004-3>

Geller, Pamela (2021), *Theorizing bioarchaeology*, Springer, Cham

Gero, Joan M.; Conkey, Margaret (eds.) (1991), *Engendering Archaeology. Women and Prehistory*. Blackwell, Oxford.

González Marcén, Paloma; Montón, Sandra; Picazo, Marina (2008), "Towards an archaeology of maintenance activities", en Montón Subías, S. i Sánchez Romero, M. (eds.), *Engendering Social Dynamics: The Archaeology of Maintenance Activities*. BAR Internacional Series 1862, Oxford, pàgs. 3- 8.

Grömer, Karina (2016), *The Art of Prehistoric Textile Making: The development of craft traditions and clothing in Central Europe*. Natural History Museum, Viena.

http://www.oapen.org/search?identifier=604250&fbclid=IwAR2WmepKKCelkP9RZW3OOJYE_UKPXNpvZtfrX9V

Hernando, Almudena (2012), *La fantasía de la individualidad. Sobre la construcción sociohistórica del sujeto moderno*. Katz Editores, Madrid.

Hollimon, Susan E. (2017), "Bioarchaeological approaches to non binary genders. Case studies from Native North America", en Sabrina C. Agarwal y Julie K. Wesp (eds.), *Exploring Sex and Gender in Bioarchaeology*. University of New Mexico Press, Albuquerque, pàgs. 51-69.

Koch, Julia Katharina; Wiebke Kirleis (eds.) (2020), ***Gender Transformations in Prehistoric and Archaic Societies***. Sidestone Press, Leiden. Lectura en línia i descàrrega oberta

<https://www.sidestone.com/books/gender-transformations-in-prehistoric-and-archaic-societies>

Lerner, Gerda (1986), *The Creation of Patriarchy*, Oxford University Press [traducció al castellano en Crítica, Barcelona, 1990, *La creación del patriarcado*].

López Bertrán, Mireia (2014), "Cossos i gèneres: perspectives d'anàlisi i aplicacions a l'arqueologia", *Saguntum Extra* 15 (en *Desmuntant Lara Croft. Dones, Arqueologia i Universitat*), pàgs. 33-39.

López Varela, Sandra L. (2023), *Women in Archaeology. Intersectionalities in Practice Worldwide*. Springer, Cham.

Lull, Vicente; Rihuete, Cristina; Risch, Roberto; Bonora, B.; Celdrán, E.; Fregeiro, Mª I.; Molero, C.; Moreno, A.; Oliart, C.; Velasco, C. (2021), "Emblems and spaces of power during the Argaric Bronze Age at La Almoloya, Murcia", *Antiquity*, 95(380): 329-348. <http://doi:10.15184/aqy.2021.8>

Luneau, Élise (2015), "Les relations de genre en Asie centrale protohistorique: redéfinition et discussion", *Les Nouvelles de l'Archéologie*, 140, pàgs. 28-34; <http://doi.org/10.4000/nda.2989>

Martínez Pulido, Carolina (2012), *La senda mutilada. La evolución humana en femenino*. Biblioteca Nueva-Minerva, Siglo XXI, Madrid.

Moral de Eusebio, Enrique (2014), "¿Es el sexo al género lo que la naturaleza a la cultura? Una aproximación queer para el análisis arqueológico", *Arqueoweb*, 15, pàgs. 248-269.

Nelson, Sarah H. (2006), *Handbook of Gender in Archaeology*. Altamira Press, Walnut Creek.

Novak, Shannon (2006), "Beneath the façade: a skeletal model of domestic violence", en Gowland, Rebecca y Knüsel, Christopher (eds.) (2006), *Social Archaeology of Funerary Remains*, Oxbow Books, London, pàgs. 238-252.

Nowell, April; Chang, Melanie, L. (2014), "Science, the Media, and Interpretations of Upper Paleolithic Figurines", *American Anthropologist*, 116 (3), pàgs. 562-577; <https://doi.org/10.1111/aman.1212>

Prados, Lourdes i López Ruiz, Clara (eds.) (2017), ***Museos arqueológicos y género. Educando en igualdad***. Servicio de Publicaciones-Universidad Autónoma de Madrid.

Robb, John y Harris, Oliver J.T. (2018): "Becoming gendered in European prehistory: was Neolithic gender fundamentally different?", *American Antiquity* 83 (1), 128-147. <http://doi:10.1017/aaq.2017.54>

Saini, Angela (2023), ***The Patriarchs. The Origins of Inequality***. Beacon Press, Boston.

Sanahuja Yll, M^a.Encarna (2002), **Cuerpos Sexuados. Objetos y Prehistoria**. Cátedra, col. Feminismos, Madrid.

Sánchez Romero, Marga (2022), **Prehistorias de mujeres**. Destino, Barcelona.

Shipman, Pat (2014), "El difícil trance del parto humano", *Investigación y Ciencia*, 452, pàgs. 36-40.

Søfaer, Joanne R. (2006), "Gender, bioarchaeology and human ontogeny", en Gowland, Rebecca i Knüsel, Christopher (eds.), *Social Archaeology of Funerary Remains*, Oxbow Books, Oxford, pàgs. 155-167.

Soriano, Eni; Herrero Corral, Ana M^a, Garrido, Rafael; Majó, Tona (2021), "Sex/gender system and social hierarchization in Bell Beaker burials from Iberia", *Journal of Anthropological Archaeology*, 64, 101335; [10.1016/j.jaa.2021.101335](https://doi.org/10.1016/j.jaa.2021.101335)

Stone, Linda (2020), *Kinship and Gender*. 6a edició, Westview Press, Oxford.

Tilley, Lorna (ed.) (2015), *Theory and practice in the bioarchaeology of care*. Springer. DOI 10.1007/978-3-319-18860-7

Villalba-Mouco, Vanessa; Oliart, Camila; Rihuete-Herrada, Cristina ... *et al.* (2022), "Kinship practices in the early state El Argar society from Bronze Age Iberia", *Nature-Scientific Reports*, 12, 22415 <https://doi.org/10.1038/s41598-022-25975-9>

Weismantel, Mary (2013), "Towards a transgender archaeology. A Queer rampage through prehistory", Susan Stryker i Aren Z. Aizura (eds.), *The Transgender Studies Reader 2*, Routledge, New York, pàgs. 319-334.

Zarzuela, Paloma; Martín, Jesús; Donat, M. (2019), "Una radiografía necesaria del sector desde una mirada de género", *Arqueoweb*, 19, pàgs. 34-49.

Zuckerman, Molly K. y Crandallb, John (2019), "Reconsidering sex and gender in relation to health and disease in bioarchaeology", *Journal of Anthropological Archaeology*, 54: 161-171

Programari

Word, Excel, Power Point, Teams, lector de PDF

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt